Valiokunnan lausunto MmVL 5/2018 vp– HE 147/2017 vp, HE 11/2018 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp) täydentämisestä

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2017 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp) täydentämisestä (HE 11/2018 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ylitarkastaja Kaisa Kuukasjärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Eeva Ovaska, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leo Olkkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lakimies Marita Luntinen, Liikennevirasto
- maanmittausneuvos Markku Markkula, Maanmittauslaitos
- elinkeinopäällikkö Seppo Niskanen, Suomen metsäkeskus
- erityisasiantuntija Jaakko Rahja, Suomen Tieyhdistys
- kehittämispäällikkö Matti Holopainen, Suomen Kuntaliitto
- suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, Kainuun liitto
- yli-insinööri, suunnittelujohtaja Heikki Pusa, Hämeen liitto
- lakimies Simo Takalammi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Liikenteen turvallisuusvirasto
- Suomen Metsästäjäliitto
- Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Valmis
5.1

- Metsäteollisuus ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yksityistielaki, jolla korvattaisiin nykyinen laki yksityisistä teistä. Uuden lain tavoitteena on luoda edellytykset yksityistieverkon kehittämiselle ja ylläpidolle huomioiden muun muassa kaupungistumisen, maaseudun ikärakenteen muutoksen sekä luonnonvaratalouden ja elinkeinoelämän tarpeet.

Valiokunta korostaa yksityisteiden suurta merkitystä niin kansalaisten kuin kansantaloudenkin kannalta. Yksityisteiden varrella on arvioitu asuvan noin puoli miljoonaa ihmistä, ja kesämökkejä näiden teiden vaikutusalueella on lähes 190 000, joka vastaa noin 40 prosenttia koko maan loma-asuntokannasta. Näiden lisäksi maa- ja metsätalous ja niihin vahvasti liittyvä biotalous tarvitsevat nyt ja tulevaisuudessa hyvin toimivan tieverkoston, jonka kunnossapidosta huolehditaan. Yksityistiestön kunto ja käyttömahdollisuudet vaikuttavat osaltaan puun hankintakustannuksiin ja kotimaisen puun kilpailukykyyn, jolla puolestaan on vaikutuksia sekä metsänomistajien puun myyntituloihin että puun korjuu- ja kuljetusketjun tuloihin ja kustannuksiin ja sitä kautta työllisyyteen. Valiokunta painottaakin, että biotalouden ja erityisesti maa- ja metsätalouden kuljetusten tarpeet tulee turvata pitämällä yksityistiet niiden käyttötarkoituksen edellyttämässä kunnossa.

Esityksessä ehdotetaan kuntien tielautakuntien lakkauttamista ja niille kuuluvien tehtävien siirtämistä Maanmittauslaitoksen, käräjäoikeuksien, Valtion lupa- ja valvontaviraston (vuoden 2019 osalta ELY-keskusten) ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hoidettavaksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että varsinkin päätösten moittimisen siirtyminen käräjäoikeuksiin kasvattaa kuluriskiä. Valiokunta katsookin, että riitojen ratkaisuissa on harkittava joustavampia ja kevyempiä sovittelumahdollisuuksia. Lisäksi muutosten vaikutuksia on seurattava.

Hallituksen esityksen mukaan yksityisteiden rahoitus pyritään saamaan kestävälle pohjalle yksityistien tienpidon maksajapohjaa laajentamalla esimerkiksi selkeyttämällä tiemaksujen ja käyttömaksujen keräämisperiaatteita. Valiokunta toteaa, että yksityisteiden rakentaminen ja kunnossapito rahoitetaan pitkälti yksityisteiden varrella asuvien yksityisten ihmisten toimesta, ja näin ollen tavoite laajentaa yksityisteiden tienpidon maksajapohjaa sekä ulkopuolisen käytön luvanvaraisuuden ja hyötyjä maksaa -periaatteen korostaminen ovat kannatettavia. Jää kuitenkin epäselväksi, missä määrin nykyinen oikeudellinen tila esityksen myötä parantuisi tukemaan näitä tavoitteita. Valiokunta katsookin, että nykyiseen lakiin sisältyvä käyttömaksua suorittamaan velvollisen ulkopuolisen tienkäyttäjän selvitysvelvollisuus kuljetetun tavaran määrästä, kuljetustavasta ja -ajasta taikka tien muusta käytöstä on säilytettävä. Lisäksi ulkopuolisten tienkäyttäjien käyttömaksut on syytä yhden vuoden sijaan voida määrätä takautuvasti kolmen vuoden ajalta vastaavasti kuin tieosakkaan kohdalla.

Esityksen perusteella jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuva kulkeminen ja muu kuin säännöllinen kulkeminen yksityistiellä jäävät luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan käyttöä ei voida pitää säännöllisenä esimerkiksi tilanteessa,

jossa tietä pitkällä aikavälillä arvioiden jatkuvasti käytetään esimerkiksi kalastuspaikkaan kuljettaessa, mutta käyttökertojen ajallinen väli on epäsäännöllinen eikä kovin tiheä. Valiokunta painottaa, että edellä kuvatun kalastuksen lisäksi vastaavasti säännöllisen kulkemisen ulkopuolelle tulee katsoa jäävän esimerkiksi vastaava metsästykseen liittyvä kulkeminen.

Lopuksi valiokunta kiinnittää liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota siihen, että maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esille tarve tarkentaa ehdotetun yksityistielain 58 §:n 2 momentin 11 kohdan säännöstä tiekunnan toimivallasta tehdä tieoikeutta koskevia päätöksiä. Tiekunnan hallinnoimaan yksityistiehen voi kohdistua sekä kiinteistönmuodostamisviranomaisen tietoimituksessa perustettuja tieoikeuksia (perustieoikeus) että tiekunnan perustamia tieoikeuksia (lisätieoikeus). Kiinteistönmuodostamisviranomaisen tietoimituksessa, kuten esimerkiksi Maanmittauslaitoksen tai kunnan kiinteistönmuodostamisviranomaisen suorittamassa yksityistietoimituksessa, kiinteistön hyväksi perustettu tieoikeus (perustieoikeus) saa lainvoiman ja tulee merkityksi kiinteistörekisteriin pysyvänä ja lainvoimaisena oikeutena toimituksen rekisteröinnin yhteydessä. Oikeuden lainvoima merkitsee, ettei oikeutta voida muuttaa tai lakkauttaa muussa menettelyssä kuin viranomaisen toimittamassa tietoimituksessa. Näin ollen on syytä täsmentää, että tiekunnan toimivalta koskee tiekunnan perustaman tieoikeuden lakkauttamista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.4.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Mats Nylund r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves